ТРАВМАТИЗЪМ ПРИ СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ ГДПБЗН-МВР, УЧАСТВАЩИ В ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОЖАРОГАСИТЕЛНИ И СПАСИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

д-р Стефан Илиев, Академия на МВР, stefan_iliev_gb@abv.bg

РЕЗЮМЕ: *Изследвани са трудовите злополуки възникнали със служители на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерството на вътрешните работи (ГДПБЗН-МВР), осъществяващи пожарогасителни и спасителни дейности. Целта е да бъдат установени факторите и обстоятелствата, които представляват предпоставки за възникването на трудови злополуки при отработване на произшествия, както и да бъдат набелязани мерки за повишаване безопасността на пожарникарите и спасителите. Изследването обхваща периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г., включително. Получените резултати са сравнени с резултатите от друго подобно изследване. Установено е съществуването на определени зависимости и тенденции свързани с трудовите злополуки, идентифицирани са обстоятелствата, благоприятстващи тяхното възникване. Формулирани са обобщени изводи и препоръки.*

Ключови думи: *безопасност, опасност, пожарникар, спасител, трудова злополука, травматизъм.*

TRAUMA CASES AMONG EMPLOYEES FROM GDFSCP-MoI PARTICIPATING IN FIREFIGHTING AND RESCUE OPERATIONS

Stefan Iliev, PhD, Academy of MoI, stefan_iliev_gb@abv.bg

ABSTRACT: *The occupational accidents involving employees of the General Directorate „Fire Safety and Civil Protection“ at the Ministry of Interior (GDFSCP-MoI), engaged in firefighting and rescue activities, have been studied. The aim is to identify the factors and circumstances that constitute preconditions for the occurrence of occupational accidents during incident response, as well as to outline measures for improving the safety of firefighters and rescuers. The study covers the period from 01.01.2018 to 31.12.2022, inclusive. The obtained results have been compared with those from another similar study. The existence of certain relationships and trends related to occupational accidents has been established, and the circumstances facilitating their occurrence have been identified. General conclusions and recommendations have been formulated.*

Keywords: *safety, hazard, firefighter, rescuer, occupational accident, trauma.*

УВОД

Професията на пожарникарите и спасителите винаги е била определяна като високорискова и свързвана с подлагане на големи физически натоварвания и високи нива на стрес. Това се дължи на факта, че пожарогасителните (ПГ) и спасителните дейности (СД) се осъществяват по всяко време на денонощието, при всякакви метеорологични условия и най-често в непозната и динамично променяща се обстановка. В резултат служителите от териториалните звена за пожарна безопасност и защита на населението (ПБЗН) са подложени на въздействието на голям брой неблагоприятни фактори, различаващи се по формите на своето проявление и по характера и/или механизма на своето действие. Тези обстоятелства са причина пожарникарите и спасителите да бъдат изложени на повишен риск от възникване на трудови злополуки при изпълнение на служебните им задължения.

Основните насоки и принципи на европейското и международното право по отношение на дейността свързана с осигуряването на безопасност и здраве при работа са посочени в (Council of the European Union, 1989) и (European Commission, 2021). Сред тях като възможности за превенция на свързаните с работата заболявания и злополуки се открояват:

- проактивно управление на промените – предвиждане на нови рискове и адаптиране на работните места и процеси към тези промени;
- подобряване прилагането на правилата – по-добро спазване на съществуващото законодателство, засилен контрол и инспекции;
- провеждането на научни изследвания и събирането на данни;
- повишаването на осведомеността относно рисковете и свързаните с работата злополуки, наранявания и професионални заболявания;
- изграждане на капацитет на служителите, за да се гарантира професионална безопасност.

Предвид това, една от възможностите за намаляване на трудовия травматизъм сред пожарникарите и спасителите от териториалните звена на ГДПБЗН-МВР е свързана със събирането на данни и провеждането на системни анализи на възникналите трудови злополуки. Установяването на причините за възникналите трудови инциденти и оповестяването на информация за това позволява да се идентифицират потенциалните опасни фактори, както и да бъдат набелязани конкретни мерки за смекчаване на риска и предотвратяване на други подобни ситуации.

Целта на настоящия доклад е да бъдат изследвани различни аспекти на трудовите злополуки, възникнали със служители от териториалните звена на ГДПБЗН-МВР, осъществяващи пожарогасителни и спасителни дейности. Това ще даде възможност да бъдат идентифицирани факторите, които оказват влияние върху

нивото на риска на който са изложени пожарникарите и спасителите и съответно да бъдат набелязани мерки за повишаване на безопасността им.

ОСНОВНА ЧАСТ

1. Изходни данни

За постигане целта на изследването са анализирани данни за трудовите злополуки, възникнали с пожарникари и спасители, осъществяващи ПГ и СД, за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г., включително. Анализът е направен на база на статистически данни за трудовите злополуки, предоставени от ГДПБЗН-МВР (GDPBZN-MVR, 2022), GDPBZN-MVR, 2024) и информация от годишните анализи за дейността на ГДПБЗН-МВР през разглеждания период (MVR, 2025).

Изследването включва проучване на трудовите злополуки, възникнали при извършване на ПГ и СД, както и на други, получени при и по повод изпълнение на служебните задължения на служителите от звената за ПБЗН, както следва:

- по време на професионалното обучение по месторабота;
- при провеждане на състезания по пожароприложен спорт;
- при обслужване на пожарната техника;
- при други дейности имащи за цел да обезпечат ефективното изпълнение на оперативно-тактическите действия свързани с ограничаване и ликвидиране на произшествия.

2. Получени резултати

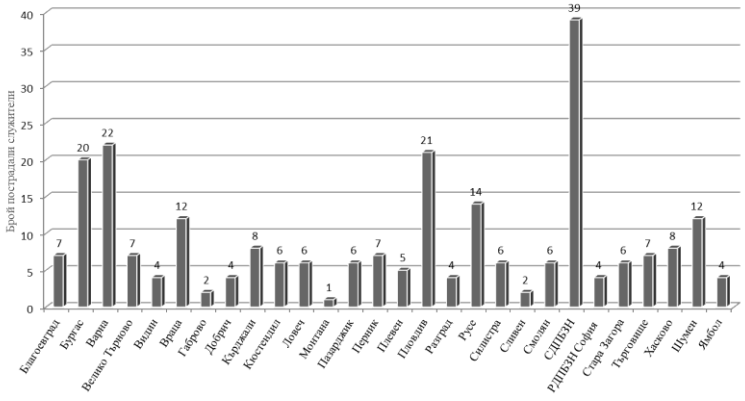
В резултат от проведения анализ е установено, че през периода от 01.01.2018г. до 31.12.2022 г. са регистрирани общо 250 случая на трудови злополуки, възникнали със служители от ГДПБЗН-МВР, осъществяващи ПГ и СД. През периода има 1 загинал служител, през 2018 г. в РДПБЗН-Пловдив. Разпределението на броя на регистрираните трудови злополуки по регионални дирекции и по години е представено в таблица 1.

Таблица 1. Разпределение на възникналите трудови злополуки по регионални дирекции за ПБЗН и по години.

Регионална дирекция	Брой пострадали служители					
	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	Общо
Благоевград	1	3	0	2	1	7
Бургас	4	6	2	5	3	20
Варна	6	3	6	3	4	22
Велико Търново	1	3	0	1	2	7
Видин	1	2	1	0	0	4
Враца	3	2	2	1	4	12

Габрово	1	0	0	1	0	2
Добрич	1	0	1	0	2	4
Кърджали	1	3	1	3	0	8
Кюстендил	3	1	0	1	1	6
Ловеч	0	5	1	0	0	6
Монтана	1	0	0	0	0	1
Пазарджик	1	1	0	4	0	6
Перник	0	5	0	1	1	7
Плевен	1	0	1	1	2	5
Пловдив	4	8	2	6	1	21
Разград	0	0	2	1	1	4
Русе	7	2	1	2	2	14
Силистра	2	0	1	2	1	6
Сливен	1	0	0	1	0	2
Смолян	2	2	0	2	0	6
СДПБЗН	12	6	4	8	9	39
РДПБЗН София	2	1	1	0	0	4
Стара Загора	0	4	0	1	1	6
Търговище	0	5	1	1	0	7
Хасково	0	1	3	2	2	8
Шумен	1	5	0	3	3	12
Ямбол	0	1	1	0	2	4
Общо	55	69	31	52	42	250

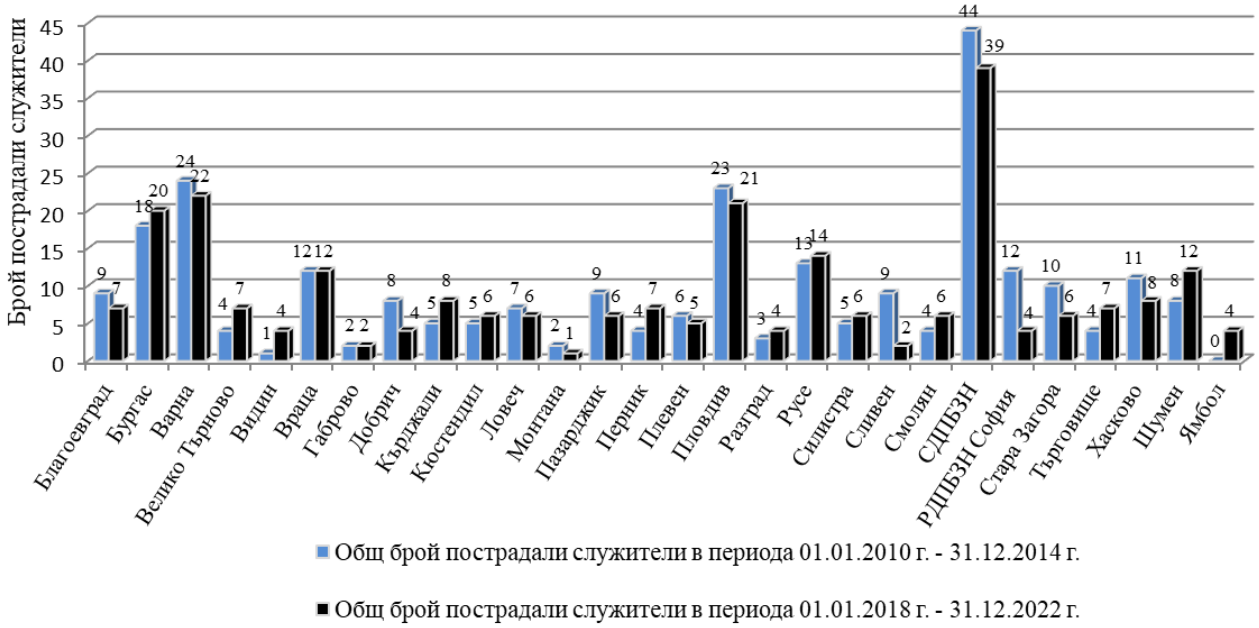
В обобщен вид данните за броя на пострадалите служители през разглеждания период от таблица 1 са представени и във вид на графика върху фигура 1.

Фигура 1. Разпределение броя на пострадалите пожарникари и спасители в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

От данните, представени в таблица 1 и на фигура 1, е видно, че през изследвания период най-голям е броят на пострадалите служители в Столична дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (СДПБЗН) – 39 пострадали, следвана от Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (РДПБЗН) Варна – 22, РДПБЗН-Пловдив – 21 броя и РДПБЗН-Бургас – 20 броя. Най-малък брой трудови злополуки са възникнали в РДПБЗН-Монтана – 1 брой, следвана от РДПБЗН-Габрово и РДПБЗН-Сливен с по 2 броя.

На фигура 2 са представени данни за броя на пострадалите служители през разглеждания период, като същите са сравнени с данни от друго подобно изследване, което обхваща периода от 01.01.2010 г. до 31.12.2014 г. (Iliev, 2025). Анализът на представената информация показва наличие на трайна тенденция за възникване на по-голям брой трудови злополуки в регионалните дирекции Бургас, Варна, Пловдив и СДПБЗН.

Фигура 2. Сравнение между броя на пострадалите служители, осъществяващи ПГ и СД в периода от 01.01.2010 г. до 31.12.2014 г. и в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

Сравняването на различните регионални дирекции само на базата на броя пострадалите пожарникари и спасители не предоставя възможност за обективна оценка на степента на риска, на който са изложени служителите. За да е по-коректен анализът, следва да се вземат предвид и обстоятелства, довели до възникването на трудови злополуки. В таблица 2 са представени данни за разпределението на трудовите злополуки през изследвания период в зависимост от обстоятелствата, при които са възникнали.

Таблица 2. Разпределение на трудовите злополуки в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г. в зависимост от обстоятелствата при които са възникнали.

	При извършване на ПГ дейности	При извършване на СД	При провеждане на състезания по ППС	При провеждане на ПСП	По време на занятия (ОТИО, ПТЗ, ПТУ, ЗСД)	При обслужване на пожарна техника	ПТП	При други обстоятелства по време на дежурство
Благоевград	4			1				2
Бургас	17	1				2		
Варна	11	5		3		1		2
Велико Търново	4		1		1		1	
Видин	2					1		1
Враца	2	1	3					6
Габрово			1	1				
Добрич				1		2		1
Кърджали	1		5	1				1
Кюстендил	2		1			1		2
Ловеч	1	3				1		1
Монтана	1							
Пазарджик	2		2					2
Перник	2	2	2					1
Плевен	3							2
Пловдив	4	2	2	0	2	2	4	5
Разград	2		2					
Русе	2	1	2	2		1		6
Силистра	1		4					1
Сливен	2							

Смолян	2		1		1			2
СДПБЗН	10	4	3	2	5	7		8
РДПБЗН София	1	1	2					
Стара Загора	1		2	2				1
Търговище	5		2					
Хасково	6			1			1	
Шумен	4		1	3		1		3
Ямбол	1			1		1		1
ОБЩО	93	20	36	18	9	20	6	48

В обобщен вид информацията от таблица 2 е представена и във вид на кръгова диаграма на фигура 3. При извършване на ПГ дейности са възникнали 93 броя трудови злополуки, а при провеждане на СД общо 20 броя. Сумарно те представляват 45,2 % от общия брой случаи на травматизъм. Това потвърждава факта, че при провеждане на оперативно-тактически дейности съществуват множество опасности и непредвидени обстоятелства, които имат потенциал да създадат риск за здравето и безопасността на служителите от структурните звена за ПБЗН.

При провеждане на обучение по месторабота под формата на занятия по пожаро-строева подготовка (ПСП), оперативно-тактически изучавания на обекти (ОТИО), пожаротактически занятия (ПТЗ), пожаро-тактически учения (ПТУ), занятия по спасителни дейности (ЗСД) и други практически занятия са получени общо 27 броя трудови злополуки, които представляват 10,8 % от общия брой. Това показва, че пожарникарите и спасителите са изложени на риск от възникване на трудови злополуки дори в условията на относително контролирана среда, каквато е тази по време на практически занятия и тренировки.

Фигура 3. Процентно разпределение на обстоятелствата довели до възникване на трудови злополуки сред служителите извършващи ПГ и СД в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

Данните от таблица 2 и фигура 3 показват, че броят на трудовите злополуки по време на състезанията по пожароприложен спорт (ППС) не са никак малко. Предвид малкия брой спортни събития с такъв характер и относително големия брой на трудовите злополуки по време на тях може да се заключи, че вероятността за възникване на трудов травматизъм по време на състезание по ППС е много по-висока отколкото при извършване на ПГ и СД.

С цел реално отразяване на риска от възникване на трудови злополуки по време на извършване на ПГ и СД е направен анализ, като е изчислена вероятността по време на произшествие да пострада пожарникар или спасител. Данни за броя на пострадалите при осъществяване на ПГ и СД, общия брой на излизанията за ликвидиране на произшествия за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г. и вероятността за възникване на трудов травматизъм са представени в таблица 3. Средната стойност на вероятността за възникване на трудова злополука при извършване на ПГ и СД е 0,395 на 1000 излизания за ликвидиране на произшествие.

Таблица 3. Данни за броя на служителите, пострадали при осъществяване на ПГ и СД, броя на излизанията за ликвидиране на произшествие и вероятността по време на произшествие да пострада пожарникар или спасител за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

Регионална дирекция	Брой пострадали служители при извършване на ПГ и СД	Брой излизания за отработване на произшествия	Вероятност по време на произшествие да пострада пожарникар или спасител x 10^{-3}
Благоевград	4	11064	0,362
Бургас	18	18438	0,976
Варна	16	19828	0,807
Велико Търново	4	9566	0,418
Видин	2	5604	0,357
Враца	3	9495	0,316
Габрово	0	4569	0,000
Добрич	0	6712	0,000
Кърджали	1	4613	0,217
Кюстендил	2	5690	0,351
Ловеч	4	8448	0,473
Монтана	1	8622	0,116
Пазарджик	2	10001	0,200
Перник	4	6509	0,615
Плевен	3	10321	0,291
Пловдив	6	30359	0,198
Разград	2	3606	0,555
Русе	3	7085	0,423
Силистра	1	4187	0,239
Сливен	2	6919	0,289
Смолян	2	4103	0,487
СДПБЗН	14	51850	0,270
РДПБЗН София	2	9239	0,216
Стара Загора	1	15132	0,066
Търговище	5	3363	1,487
Хасково	6	10966	0,547
Шумен	4	6822	0,586
Ямбол	1	5227	0,191
Общо	113	298338	Средна стойност на вероятността 0,395

На фигура 4 във вид на диаграма са представени стойностите на вероятността по време на произшествие да пострада пожарникар или спасител през периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

Фигура 4. Вероятност по време на произшествие да пострада пожарникар или спасител в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

От данните на фигура 4 се установява, че при по-голямата част от регионалните дирекции за ПБЗН липсва статистически значима разлика в стойността на вероятността за настъпване на трудов травматизъм. Въпреки това са направени допълнителни изчисления като е определена стойността на средноквадратичната неопределеност на вероятността за възникване на трудови злополуки – $S = 0{,}310.\ 10^{-3}$. Средноквадратичната неопределеност е използвана за да се определи пределно допустимото отклонение от средноаритметичната стойност на вероятността.

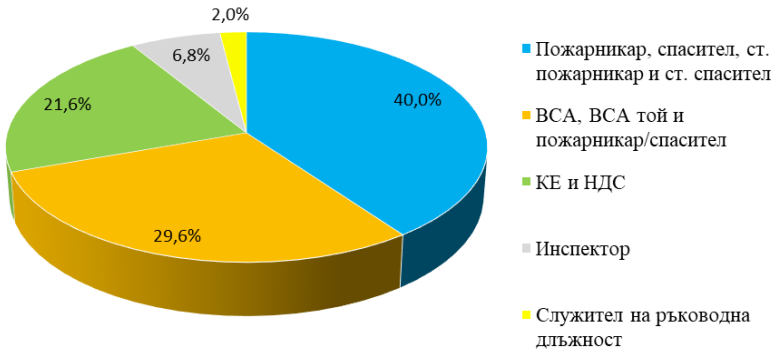
Анализът на данните показва, че служителите от РДПБЗН Бургас, Варна и Търговище са били изложени на повишен риск от възникване на злополука в процеса на извършване на ПГ и СД. Вероятността за настъпване на трудов травматизъм сред пожарникарите и спасителите в регионалните дирекции Перник, Разград, Хасково и Шумен също е повишена. Това показва, че в тези териториални звена на ГДПБЗН-МВР трябва да бъде обърнато допълнително внимание на причините за трудовите злополуки и да бъдат набелязани мерки за тяхното предотвратяване и ограничаване.

В таблица 4 са представени данни за разпределението на пострадалите служители от структурните звена за ПБЗН в зависимост от заеманата от тях длъжност.

Таблица 4. Данни за разпределението на пострадалите служители в зависимост от заеманата от тях длъжност.

Длъжност на пострадалите служители	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	Общо
Пожарникар, спасител, старши пожарникар и старши спасител	26	25	13	19	17	100
ВСА, ВСА той и пожарникар/спасител	16	21	9	17	11	74
КЕ и НДС	9	18	7	10	10	54
Инспектор	4	3	2	4	4	17
Служител на ръководна длъжност	1	2	0	2	0	5

Сред пострадалите най-голям е броят на служители, заемащи младши изпълнителски длъжности – общо 228 човека (90,8 %). Този голям процент се обяснява с факта, че това са служители, които пряко участват в провеждането на различните оперативно-тактически дейности и съответно в най-голяма степен са изложени на риск от възникване на злополука. Тези данни потвърждават резултатите от друго изследване (Iliev, 2025), обхващащо периода от 2010 до 2014 г., включително.

Фигура 5. Разпределение на пострадалите служители в зависимост от заеманата от тях длъжност.

За да се потвърдят или отхвърлят зависимостите между възрастта и трудовия травматизъм при служителите осъществяващи ПГ и СД, установени в (Iliev, 2025), е важно при настоящето изследване да се извърши анализ и по отношение на тази обусловеност. Данните за разпределението на пострадалите пожарникари и спасители от ГДПБЗН–МВР по възрастови групи са представени в таблица 5. Анализът им показва, че най-малък е броят на пострадалите на възраст до 25 години – едва 7 души, което се обяснява с факта, че тази група е най-малка по численост сред служителите. Най-много инциденти са регистрирани сред пожарникарите и спасителите на възраст между 35 и 45 години – общо 36,1 %. Следва групата на служителите на възраст над 45 години, където броят на пострадалите е 88 или това са 35,3 % от общия брой. Резултатите от проведения анализ потвърждават хипотезата, че фактологията по отношение на изложените данни се дължи на две обстоятелства:

- служителите от възрастовата група между 35 и 45 години и тези над 45 години представляват мнозинство сред действащите пожарникари и спасители от звената за ПБЗН в Р България;
- натрупаният професионален опит понякога води до подценяване на опасностите и склонност към поемане на по-големи рискове.

Таблица 5. Разпределение на пострадалите в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г. служители по възрастови групи.

Възрастова група	Брой на пострадалите служители през съответната година					Общо, брой	Общо, %
	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.		
Под 25 г.	5	0	1	1		7	2,8 %
От 25 г. до 35 г.	12	20	7	13	13	65	26,1 %
От 35 г. до 45 г.	19	23	13	21	14	90	36,1 %
Над 45 г.	20	26	10	17	15	88	35,3 %

В таблица 6 са представени видовете травми, които са получени в резултат на възникналите през периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г. трудови злополуки с участието на пожарникари и спасители. Най-голям е броят на травмите, които се характеризират с разтегнати или скъсани сухожилия, те представляват 38 % от общия брой. Други по-характерни травми, които са получени в резултат на трудовите злополуки, са контузните рани – 21,2% и фрактурите – 27,6 %. Тези данни

показват, че служителите осъществяващи ПГ и СД, обикновено са изложени на въздействието на вредни и опасни фактори, които най-често имат физически характер – падащи предмети, летящи отломки, остри ръбове, хлъзгави повърхности, липса на видимост и недобра осветеност. Същите обикновено могат да бъдат предвидени трудно и/или биват подценявани.

Таблица 6. Разпределение на видовете травми получени в резултат на трудови злополуки в периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г.

№	Видове травми	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	ОБЩО
1.	Контузни рани	17	12	10	8	6	53
2.	Фрактури	18	19	7	15	10	69
3.	Термично изгаряне	0	4	2	2	2	10
4.	Скъсани и разтегнати сухожилия	18	29	8	21	19	95
5.	Поразени дихателни пътища (обгазяване, натравяне)	0	0	0	1	0	1
6.	Прободни и порезни рани	1	2	4	2	1	10
7.	Черепно-мозъчни травми и комоцио	0	1	0	0	0	1
8.	Други	2	2	0	3	4	11
	ОБЩО	56	69	31	52	42	250

3. Изводи и препоръки

В резултат от проведените изследвания и извършените анализи могат да бъдат формулирани следните обобщени изводи:

- трудовият травматизъм при служителите на ГДПБЗН-МВР, осъществяващи ПГ и СД, остава устойчив проблем, обусловен от спецификата на професионалната среда, динамично променящата се обстановка при произшествия и въздействието на множество рискови фактори. Получените резултати кореспондират с данните и изводите от предходното изследване (Iliev, 2025) обхващащо периода от 01.01.2010 г. до 31.12.2014 г. Това показва, че характерът на риска и основните предпоставки за възникване на трудови злополуки не са претърпели съществени промени във времето;

- сравнителният анализ на данните от двата периода показва, че в определени регионални дирекции, в частност Бургас, Варна, Пловдив и СДПБЗН, се запазва

тенденцията за по-висок брой и относителен риск от възникване на трудови злополуки. Това се обяснява със спецификата на обслужваните райони – това са четирите най-големи градове в страната, с интензивност на възникване на произшествията (пожари, аварии, инциденти и други извънредни ситуации), по-висока от средната, което е предпоставка за по-голямата натовареност на състава и по-честото му излагане под въздействието на опасни и неблагоприятни фактори;

- сравняването на регионалните дирекции само на база абсолютният брой пострадали не дава обективна оценка за реалното ниво на риска. Анализът на вероятността за възникване на трудова злополука спрямо броя на излизанията за ликвидиране на произшествия показва, че показателят „злополуки на 1000 излизания“ е по-коректен индикатор за риска. Този подход е използван и в първия доклад (Iliev, 2025) и следва да се възприеме като стандартна методика при провеждане на бъдещи анализи на трудовия травматизъм в ГДПБЗН-МВР. На базата на данните относно вероятността за възникване на трудови злополуки от двете изследвания се установява, че в регионалните дирекции Варна, Търговище и Шумен съществува трайна тенденция към възникване на по-голям брой трудови злополуки. Това предполага наличието на устойчиви локални фактори – организационни, кадрови, натовареност на състава или специфика на обслужвания район, които изискват целенасочени и диференцирани превантивни мерки;

- резултатите от предходното изследване (Iliev, 2025) и тези от настоящото дават възможност да се твърди, че като най-вероятни причини за възникването на трудов травматизъм сред служителите осъществяващи ПГ и СД се считат:

- възникването на непредвидими обстоятелства при извършване на ПГ и СД;

-непознаване и/или неспазване на правилата за безопасност;

-непредпазливост и/или подценяване на опасностите;

-малък и недостатъчен брой на служителите в отделните екипи;

-претоварване и преумора.

- анализът на получените травми показва доминиране на механичните увреждания – фрактури, контузни рани и разтежения или скъсвания на сухожилия, което е индикатор за високо ниво на физическо натоварване и за значителен риск от подхлъзване, падане, удар от падащи предмети и неустойчиви повърхности при извършване на ПГ и СД. Това потвърждава изводите от (Iliev, 2025), че физическите фактори на работната среда остават водещи за формирането на трудовия травматизъм при пожарникарите и спасителите;

- трудови злополуки възникват не само при реално провеждане на пожарогасителни и спасителни дейности, но и по време на професионалното обучение по месторабота, състезания по пожароприложен спорт, поддръжка на техника и други съпътстващи дейности. Особено показателен е фактът, че относителният риск от травматизъм по време на тренировки и състезания по ППС е

значително по-висок, което налага преосмисляне на организацията, контрола и мерките за безопасност при провеждането на подобни събития;

- съпоставянето на данните за травматизма сред пожарникарите и спасителите от двата периода – от 2010 до 2014 г. и от 2018 до 2022 г. показва, че въпреки предприеманите мерки през годините, не се наблюдава съществено и трайно намаляване на трудовия травматизъм. Това означава, че прилаганите до момента подходи имат ограничен ефект и е необходимо преминаване към по-системен, основан на данни и риск-ориентиран модел за управление на безопасността на труда в ГДПБЗН-МВР;

- при провеждането и на двете изследвания относно травматизма на служителите от ГДПБЗН-МВР, извършващи ПГ и СД са установени пропуски в системата за събиране, обработка и съхраняване на информация за трудовите злополуки. Липсата на системно събирани данни и достатъчно детайлна информация за конкретните причини и механизми на възникване на травмите затруднява извеждането на прецизни и ефективни управленски решения, свързани с набелязване и изпълнението на конкретни мерки за повишаване безопасността и предотвратяване на трудовите злополуки.

На базата на резултатите от проведените изследвания и направените изводи могат да се формулират следните обобщени препоръки и предложения за намаляване на травматизма и повишаване на безопасността на пожарникарите и спасителите от ГДПБЗН-МВР:

- да се въведе използването на стандартизирана, единна за цялата страна система за регистриране и отчет на трудовите злополуки, възникнали с участието на пожарникари и спасители;

- при отчитане на злополуките трябва да има ясно разграничаване на дейностите, по време на които е възникнал трудовия травматизъм и да се представят достатъчен обем от данни за характеризиращите ги обстоятелства;

- след всяка трудова злополука да се извършва подробен причинно-следствен анализ;

- в дирекциите, за които е установена по-висока вероятност за възникване на злополуки следва да се възприеме диференциран подход, съобразен с локалните специфични влияещи фактори;

- провеждането на обучение и инструктажи по безопасност и здраве следва да бъде обвързано с реални случаи от практиката;

- трябва да бъде възприет управленски подход насочен към повишаване на културата по отношение на безопасността. Безопасността трябва да се възприема като:

- основен елемент от професионализма;

- лична отговорност на всеки служител;

- постоянен процес, а не формално изискване.

- необходимо е да се премине от реактивен към проактивен подход за управление на безопасността, да се въведе риск-ориентиран модел, при който:

- рискът се оценява предварително;

- мерките се планират превантивно;

- решенията се основават на анализ на данни, а не само на интуиция и опит.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Трудовият травматизъм при служителите, осъществяващи ПГ и СД, следва да се разглежда не като сбор от отделни инциденти, а като индикатор за състоянието на цялостната система за безопасност и здраве при работа. Резултатите от настоящото изследване не само потвърждават изводите от (Iliev, 2025), но и ясно показват необходимостта от по-задълбочен, аналитичен и превантивно ориентиран подход към управлението на риска. Само чрез системен анализ на трудовия травматизъм, стандартизиране на показателите за оценка на риска и прилагане на целенасочени мерки на ниво регионални дирекции и районни служби може да се постигне реално и устойчиво повишаване на безопасността на пожарникарите и спасителите от ГДПБЗН-МВР.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. European Commission. (2021). EU strategic framework on health and safety at work 2021-2027. [Европейска Комисия. (2021). Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021—2027 г.]

2. Council of the European Union. (1989). Council Directive of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work (89/391/EEC). [Съвет на Европейския съюз. (1989). Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място (89/391/ЕИО)]

3. GDPBZN-MVR. (2022). Pismo s reg. № 1983r-11248/27.07.2022 g. ot direktora na GDPBZN [ГДПБЗН-МВР. (2022). Писмо с рег. № 1983р-11248/27.07.2022 г. от директора на дирекция „Оперативни дейности“ при ГДПБЗН].

4. GDPBZN-MVR. (2024). Pismo s reg. № 1983r-3495/21.02.2024 ot direktora na Glavna direktsiya “Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto” [ГДПБЗН-МВР. (2022). Писмо с рег. № 1983р-3495/21.02.2024 г. от директора на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“].

5. MVR. (31 Mart 2025 r.). https://mvr.bg/gdpbzn . Izvlecheno ot Ministerstvo na vatreshnite raboti GLAVNA DIREKTSIA "POZHARNA BEZOPASNOST I ZASHTITA NA NASELENIETO" [МВР. (31 Март 2025 г.). https://mvr.bg/gdpbzn. Извлечено от Министерство

на вътрешните работи ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ "ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ И ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО"] https://mvr.bg/gdpbzn/info-center/справочна-информация/статистика.

6. Iliev, S. Izsledvane na trudovite zlopoluki s uchastieto na sluzhiteli ot GDPBZN-MVR, izvarshvashti pozharogasitelni i spasitelni deynosti. Byuletin na fakultet „Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto“ - broy 4. Sofia. 2025. Reg. № 4581r-13585/22.08.2025. ISSN 1318-6687 (print). ISSN 2815-2891 (online) [Илиев, С. Изследване на трудовите злополуки с участието на служители от ГДПБЗН-МВР, извършващи пожарогасителни и спасителни дейности. Бюлетин на факултет „Пожарна безопасност и защита на населението“ - брой 4. София. 2025. Рег. № 4581р-13585/22.08.2025 г. ISSN 1318-6687 (print). ISSN 2815-2891 (online)].